

Çocuğa "Senin ailen bir yalan yavrum" denebilir mi?

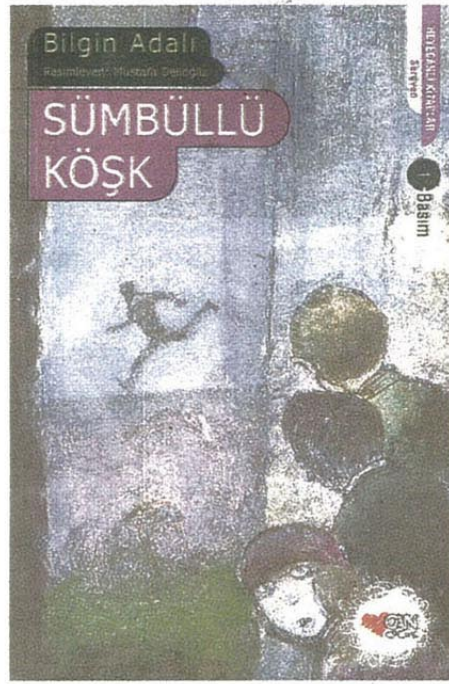
Kurucularından da olduğu Penguen dergisindeki Lombak köşesini izlediğimiz karikatürcü Bahadır Baruter'in ilginç sergisinin başlığı şuydu: **Senin Ailen Bir Yalan Yavrum**. Çok konuşuldu, yazıldı. Baruter, "aile" kavramının, zorunluluklar, zorakilikler, sahtecilikler üzerine kurulu bir yanılısına olduğunu yansıtmak istemişti. Başarmıştı. İşkence altındaymışçasına şaşkın, acı ve kederle irilemiş o dehşetli gözlerde izleyicinin kendini görüp etkilenmemesi, "aile" gerçeğini düşünmemesi olanaksızdı. En çok, serginin adındaki "yavrum" da durakladım. Baruter'in mesajı çocuklara mıydı? Hayır içimizdeki çocuğaydı besbelli. Yoksa, hangimiz bir çocuğa "senin ailen yalan" diyebiliriz? Zaten, böyle bir şey demeli miyiz?

Müren BEYKAN murenbeykan@superonline.com

Çocuk ve gençlik edebiyatında da hasarlı aileler işleyen yazarlar var eğitimciler ve ebeveynler tarafından sevilmeseler bile, onlar çocuğa aile yalanını yazmaktan çekinmez, anne babayı da, dedeyi, amcağı da tahtından indirmekten geri durmazlar. Ancak, genele bakarsak, çocuk kitabı yazarlarının çoğu aileyi sever; aile, çocuğun güvenli limanı gelir onlara. Kurgular sevilen bir aile bireyini eksene alır, ona yaslanır öykü. Bazen maceracı bir dayıdır, bazen çılgın bir babadır öykünün direği; sürükler götürür hem kitabın kahramanını, hem kitabın okurunu.

İki yıl önce yitirdiğimiz Zeynep Cema-

li, çocukların severek okuduğu öyküler, romanlar yazmıştı. En çok da babaları yazmıştı en iyi arkadaşı olan kendi babasından ilham aldığı babaları. "Çılgın Babam" adlı kitabındaki "Işığıma Gel" öyküsü, Kapalıçarşı'da babasının ışığını izleyerek dükkânın yolunu bulan küçük kızın korkusunu, ama kendine güvenini ve hem de nasıl nasıl eğlendiğini anlatır. "Çılgın Adamın Deli Kızı" adlı öyküdeyse, bu sefer küçük kızın artık sevgili emziğinden ayrılma zamanı gelmiş de geçmiştir. Babasıyla birlikte taa kayalığın tepesinden denize atlayınca, emzik falan kalmaz geride. El kadar kızını yüksekte denize sürükleyen bu babayı anne ne yapar, kuşbaşı mı kıyar! Yazar, kitap boyunca bu az buçuk klasik anneyle bu çok farklı, aman-Tanrım-düşmanımın-başına-verme babayı tokuşturur durur. Her sayfada bu sıradışı baba, kızıyla olmadık öyküler biçimler. Çocuklar için dense de, herkes için yazılmış bir kitaptır bu pek çok

çocuk edebiyatı örneği gibi.

Hiçbir zaman, düz bir cümleyle "ailen bir yalan" dememiştir Zeynep Cemali çocuklara. Ama yalanı hissettirmişti satırlarında. Son romanı *Ankara-İl*'nin yayımlandığını göremeden veda etti gitti. Kitabının ÇYDD ödülü aldığı bilmedi. Amacı ödül değildi. Amacı, mesleği için çocuklarını, ailesini ihmal etmekle suçlanan bir kadını yazmaktı. Bunu çocuklara bir biçimde anlatmayı başarmaktı. Bir anlamda, aile'nin nasıl yalan olduğunu yazmıştı Zeynep. Bir babanın çalışan eşine uygulayabildiği, reva gördüğü zalimliği, öfkeyi, hiç sesini yükseltmeden, yumuşak anlatmıştı.

ZEYNEP CEMALİ YARIŞMASI

Onun çocuk edebiyatındaki duruşunu, edebiyatımıza katkısını anımsamak yetmezdi. Çocukları, onun adıyla anılacak bir yarışmayla okuyup yazmaya davet etmenin heyecanı yüreklere merhem olabilirdi ancak. "Zeynep Cemali Edebiyat Günü" adı altında geçen yıl başlatılan bir günlük sektörel buluşma, "Zeynep Cemali Öykü Yarışması"nın ödül töreniyle noktalanmalıydı. Öyle oldu, hatta daha fazlası. Zeynep'in yüreklendirdiği, bu yılki edebiyat gününde yine pek çok insan bir araya geldi. Birbirimizi dinledik, ustaların sesine kulak verdik.

Selim İleri, içinde yaşadığımız korkunç iletişimsizlik çağında sanata ve edebiyata ihtiyacımızı dillendirdi; kitapların hiçbir zaman politikacılarından daha fazla kötülük yapamayacaklarını söyledi. *Kavgam* için de aynı düşünüyordu. İleri'nin sesi öyle müzikli ki okuduğu her metin şiir oluyor, akıyor yüreğe. Hep dinleyebilirsek onu ekranlarda. Keşke!

Bizleri şaşırtmayı seven Yalvaç Ural da yine şaşırttı; "lüksü seven, evlerinin efendisine dönüşmüş, büyüklere saygısı kalmamış" çocuklardan yakından alıntının, Sokrates'e ait olduğunu paylaştı. Sürekli "aynılaştırılmaya" çalışılan çocuk ve gençlik pazarından, "oyuncaklaştırılmış" üretimden söz etti. Hele bir tarla kuşu öyküsü anlattı ki, güzel ötmesi için gözüne mil çekilen tarla kuşlarıyla dolu adeta salon...

GENÇ KAHRAMANLAR

Günün ilginç oturumlarından biri gençlik edebiyatına ayrılan paneldi: Gençlik kitaplarıyla da tanınan üç yazar Müge İplikçi, Behçet Çelik ve Aslı Tohumcu bu alanın henüz ne oranda emeklediğini tarttılar. "Gençlik edebiyatı bizde de yazılabilir mi, yoksa zaten yazılıyor mu?" diye sordu İplikçi. Ancak, besbelli kafalar epeyce karıştı; gençlik edebiyatı nerede balyor nerede bitiyor, fazla sınırlayıcı bir tanım mı getiriliyor, böyle bir başlık altında ne tür kitaplar, ne tür içerikler bulumalı konuşuldu. Yazarların yaynevlerince "dışlanmaktan" çekindiği de açık yüreklilikle ortaya kondu. Gençlikte okuduğu genç kahramanların onu ne denli etkilediğini içtenlikle paylaşan Çelik, güçlü bir saptama yaptı: İsyankâr edebiyatla gençlik ruhu birbirine benziyor, bu nedenle çok iyi uyuyorlar. Kitaplarını çoğunlukla gençlerin okuduğunu sonradan keşfettiğini belirten Tohumcu da bu sonucu, gençlerin isyankâr doğalarına, muhalif duruşlarına ve yola sokulmaya direnmelerine bağladı. Gençlik edebiyatı, yaşandığı halde dillendirilemeyen anlatan edebiyattır, tanımı sevildi. Tohumcu, edebiyata karşı bir "hizaya getirme" operasyonu sürdürüldüğüne de dikkati çekti. Aynı mantık, tecavüzçüyü salıverirken, tecavüzü yazan yazarı sokağa çıkamaz hale getiriyordu.

Sonunda, ödülü kim sevmez! "Zeynep Cemali Öykü Yarışması"nın sonunda 6, 7 ve 8. sınıflardan üç öğrenci de sevdi ödülleri hem de yazdıkları öykülerin özgünlüğü, ilginç ve güçlü anlatımlarıyla hak etmişlerdi bu armağanları. Üç genç kız, öğretmenleri ve edebiyat ustalarıyla kucaklaştılar, ustaları dinlediler, onların dilinden süzüleneri anlamaya çalıştılar. Bu çocuklardaki yazma becerisi, geleceğin edebiyat dünyasına birer umut kıvılcımı çıkıyor. Hep birlikte seviniyoruz. Geçen hafta birdenbire, erkenden, şaka yaparcasına yaşama veda eden Bilgin Adalı'nın sevindiğini de biliyoruz. Çocuklar ve gençler için yazmıştı, üniversitede öğretmenlik yapmış, kitaplar çevirmiş, programlar hazırlamıştı. Zeynep Cemali Edebiyat Günü'nde, Saffranbolu doğumlu Bilgin Adalı da bizlerle birlikteydi son kitabı *Sümbüllü Köşk* de.